

13. 8. 2001

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Připravovaná novela „Zákona o církvích“

Nejedna církev či náboženská společnost již delší dobu čeká na novelu zákona 308/1991 Sb., tedy zákona ze 4. července 1991 „O svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností“, který vznikl pod lehce euforickým nadšením z možnosti náboženské svobody. Za deset let od vzniku tohoto zákona se však leccos změnilo...

Zdá se, že dlouho připravovaná novela zákona „O svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů“ se blíží „na pořad jednání“. Návrh byl již schválen vládou a dne 2. května 2001 předán Parlamentu ČR k projednání.

Nejedna církev či náboženská společnost již delší dobu čeká na novelu zákona 308/1991 Sb., tedy zákona ze 4. července 1991 „O svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností“, který vznikl pod lehce euforickým nadšením z možnosti náboženské svobody. Za deset let od vzniku tohoto zákona se však leccos změnilo...

Zdá se, že dlouho připravovaná novela zákona „O svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů“ se blíží „na pořad jednání“. Návrh byl již schválen vládou a dne 2. května 2001 předán Parlamentu ČR k projednání.

Je samozřejmé, že základní principy musely zůstat zachovány, neboť zákon se v jádru opírá o Listinu základních práv a svobod, obzvláště o články 15: „Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena. Každý má právo změnit své náboženství nebo víru anebo být bez náboženského vyznání.“ a obzvláště článek 16: „(1) Každý má právo svobodně projevit své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováváním obřadu. (2) Církev a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustavují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech.

(3) Zákon stanoví podmínky vyučování náboženství na státních školách. (4) Výkon těchto práv může být omezen zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu veřejné bezpečnosti a pořádku, zdraví a mravnosti nebo práv a svobod druhých.“ Tato ustanovení bylo třeba odcitovat, protože jedině jejich skrze ně, jakožto skrze část ústavního zákona s vyšší právní silou, lze hodnotit výše jmenovaný návrh zákona.

Záměrem navrhovatele novely je nepochybně snaha o „zeštíhlení“ zákona 308/1991 Sb., o odstranění zdánlivě nadbytečných ustanovení. Je však s podivem, že zmizela i ta ustanovení, která by teorie i praxe považovala za podstatné a naopak se naprostá většina zákona zabývá registrací církví, resp. formou této procedury. Místy máme neodbytný dojem, že jde o věrnou kopii Obchodního zákoníku – ostatně při „likvidaci registrované církve a náboženské společnosti nebo svazu církví a náboženských společností...“ se přímo odkazuje na analogická ustanovení zákona 513/1991 Sb., tedy obchodního zákoníku. Tak je degradována tzv. „církevní právnická osoba“ na speciální druh jakoby „obchodní společnosti“.

Byl zrušen kupříkladu § 2 odstavec 2 zákona 308/1991 Sb., který uvádí: „Věřící má právo slavit svátky a obřady podle požadavků vlastní náboženské víry, v souladu s obecně závaznými právními předpisy“ – vypustíme-li tento odstavec, pak se sice zřejmě nedotkneme například křesťanů, ale je nepochybné, že někteří zaměstnavatelé požadují občasnou práci i v sobotu, což výslovně zakazuje

judaismus. Doposud bylo možno vždy odkázat na tuto normu, nyní však budeme složitě dovozovat obdobné situace ze Zákoníku práce.

Zmizí také §1 odstavec 4, který jako jediný definoval pojem „věřící“ a to následovně: „Věřícím je pro účely tohoto zákona každý, kdo vyznává náboženskou víru.“ – bude tedy nyní věřící chápán v pojetí francouzské ústavy, kdy platné znění z 22. února roku 1996 v článku jedna mimo jiné uvádí: „Francie... Zaručuje rovnost před zákonem všem občanům bez rozdílu původu, rasy nebo náboženství. Uznává všechna vyznání“. Ovšem pojmy „vyznání“ a „náboženská víra“ nejsou zcela totožné. Navrhovaná novela v §3 nazvaném „Základní pojmy“ uvádí: „Pro účely tohoto zákona se rozumí osobou hlásící se k církvi a náboženské společnosti osoba, která podle svého přesvědčení a vnitřních předpisů církve a náboženské společnosti k ní přináleží“ – ovšem osoba hlásící se k církvi a „věřící“ jsou podobně rozdílné pojmy jako výše jmenované „vyznání versus náboženská víra“.

Nepochybně rozporuplným je §2, odstavec třetí návrhu, který uvádí, že: „Nikdo nesmí být nucen ke vstupu do církve a náboženské společnosti ani k vystoupení z ní, k účasti nebo neúčasti na náboženských úkonech či úkonech církve a náboženské společnosti“ – nebylo by problematické „nucení k účasti“, to je pochopitelné, nežijeme v době reconquisty a nuceného obracení na určitou víru, ale je nepochopitelný „zákaz neúčasti“ – to ne jedné církvi jistě vyvolá potíže. Pokud uvedeme jako příklad katolickou církev, pak je samozřejmé, že jisté církevní rituály mohou být některým osobám odepřeny – slavit eucharistii (tedy přijímat „Tělo Páně“) jistěže nemůže nepokřtěný, jednalo by se totiž o „svatokrádež“. Za určitých okolností může být odepřena i svátost zpovědní nebo pro nepokřtěné samozřejmě i uzavření manželství dle katolického rituálu v kostele. Jak by však bylo možno toto odepřít, pakliže zákon zakazuje odepření „úkonu církve“?! Obávám se, že „tuto drobnost“ bude zákonodárce nucen ještě domyslet...

Jak již bylo řečeno, zákon se obšírně zabývá registracemi církví a náboženských společností, kdy se předpokládá striktní vedení rejstříků – jednak „registrovaných církví a náboženských společností“, dále „svazů církví a náboženských společností“ a konečně bude veden i „rejstřík církevních právnických osob“. Tím je také dáno základní rozdělení do tří kategorií „druhů církví či jejich sdružení etc.“. Rejstříky se budou v jádru shodovat s Obchodním rejstříkem, pouze s tou výjimkou (stanovující §17, odstavec 2), že : „rejstříky... jsou veřejnými seznamy s výjimkou údajů o adrese místa trvalého pobytu fyzických osob a jejich rodných číslech, anebo o státním občanství a čísle průkazu o povolení k pobytu cizinců.“

Za „církevní právnickou osobu“ se bude propříště považovat „...orgán registrované církve a náboženské společnosti nebo řeholní a jiné církevní instituce, jako církevní právnické osoby“ a církve budou „zakládány“ tzv. „základním dokumentem církve či náboženské společnosti“, který bude velmi obdobný, jako například zakladatelská listina či společenská smlouva při založení právnické osoby dle obchodního práva.

Nejdiskutovanějším byl cenzus pro povolení zapsání církve či náboženské společnosti mezi ostatní takto registrovaná uskupení. Zákon 161/1992 Sbírky „O registraci církví a náboženských společností“ (který by měl být novelou zrušen stejně, jako zákon 308/1991 Sb.) stanovoval cenzus „10 000 dospělých osob“ – novela navrhuje podstatně svobodnější podmínky a to „pouhých“ 300 osob. Jistě, „takový skok“ se může zdát jako neuvážený, ba až předčasný, ale pakliže má v Listině základních práv a svobod každý občan zaručenu možnost vyznávat svoji víru (byť by ji vyznával sám a byl „sám jediným členem své církve“), potom i 300 osob je nepochybně cenzus rozumný a ústavním pořádkem aprobovaný. O to více budou muset zaměstnanci ministerstev „být ve střehu“ a kontrolovat činnosti církví, neboť je nepochybné, že o registraci bude žádat nejedna skupina (záměrně se vyhýbám přímému označení „sekta“, neboť toto slovo je a priori spojeno s negativním vnímáním takové skupiny), která sice formálně splní veškeré požadavky stanovené zákonem, ale její dopad na jednotlivce v ní sdružené a jejich rodiny nemusí být právě pozitivní.

Zajímavostí je nepochybně § 7, odstavec f) navrhované novely: „...zachovávat povinnost mlčenlivosti duchovními v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství, je-li tato povinnost tradiční součástí učení církve a náboženské společnosti nejméně 50 let, tím není dotčena povinnost přezkázat trestný čin uložená zvláštním zákonem“ - oním zvláštním zákonem je §167 trestního řádu, který in fine praví, že: „Kdo... spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta. Stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším“. Oním „takovým trestným činem“ se má na mysli škála od vlastizrady, přes znásilnění, pojistné podvody, neuposlechnutí rozkazu etc.

Do seznamu církví, které působily na území ČSFR a později ČR dle novely přibudou dvě: Evangelická církev augsburského vyznání v České republice; Náboženská společnost Svědkové Jehovovi. Naopak ze seznamu zmizí „Slovenská evangelická církev augsburského vyznání v ČSFR“ a svůj název upraví Starokatolická církev v ČSFR a Náboženská společnost československých unitářů - částí svého názvu změní omezí na rozsah v České republice (viz „ Starokatolická církev v České republice“).

Zda návrh zákona „projede“ a v jakém znění bude e-pravo samozřejmě sledovat.

Tomáš Tyl

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Co jsou zaměstnanecké opce a jak funguje jejich zdanění v roce 2026](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc březen 2026](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [10 otázek pro ... Michala Kunu](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Rovné odměňování a transparentnost mezd: nové povinnosti zaměstnavatelů](#)